

ARJEN BIJ DE DAGBESTEDING

In verband met privacy zijn de persoonlijke kenmerken en namen van de beschreven cliënten en collega's veranderd. Herkenning berust op toeval. Alle verhalen zijn op waarheid gebaseerd. Op sommige momenten zijn herinneringen samengevoegd om tot een beter verhaal te komen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Schrijver: Arjen van Duin

Coverontwerp: Arjen van Duin

ISBN: 9789402142167

© Arjen van Duin

 Arjen van Duin

 Arjen bij de dagbesteding

www.arjenvanduin.jouwweb.nl

Voor alle cliënten die mij inspireerden

Inhoudsopgave:

1. Inleiding
2. Pictogrammen
3. Veiligheid
4. De eerste dag
5. Koen
6. Tom
7. Ervaar het maar
8. Boris
9. Kerst
10. Hans
11. Afwassen met Patrick
12. Knutselen met Patrick
13. Uitbreiding van activiteiten
14. Adviesraad

15. Mohamed
16. Artis
17.Zaanse Schans
18. Brandweer
19. Angela
20. Kinderen
21. Financiën
22. Mooi door mij
23. Winkel
24. Autisme
25. Bewegen
26. Vrijmibo
27. Zorgplannen
28. Duidelijkheid
29. Dagbesteding aan de woning
30. Snoezelen

- 31. Keuzes
- 32. BIM
- 33. Creatief
- 34. Tips bij Bert
- 35. Competenties
- 36. Verdriet
- 37. Sepp

INLEIDING

Laat ik beginnen met mezelf voor te stellen. Mijn naam is Arjen van Duin en sinds 2007 ben ik werkzaam als begeleider binnen de dagbesteding voor volwassenen en kinderen met een verstandelijke beperking.

Nadat ik jaren in de detailhandel had gewerkt ontstond in 2006 het gevoel dat ik graag in de zorg wilde werken. Waar en wat voor zorg, daar had ik nog geen idee van. Ik begon me te oriënteren en kwam terecht bij een instelling voor mensen met een verstandelijke beperking. Er stond een vacature open voor een zwemvrijwilliger op een orthopedagogisch dagcentrum (ODC). Dit is een dagcentrum waar kinderen met een ontwikkelingsachterstand komen. Na een rondleiding door de vrijwilligerscoördinator was mijn enthousiasme gewekt en besloot ik meteen te starten.

Vanaf dat moment ging ik bijna elke maandag, mijn vaste vrije dag in die tijd, naar het ODC om met de kinderen te zwemmen. Ik maakte ook een deel van de dag mee en zag hoe het werken op de groep er aan toe ging. De

begeleidsters legden mij van alles uit, super interessant en voor mij natuurlijk allemaal nieuw. Al snel voelde ik dat dit “mijn wereldje” was en dat ik in de toekomst in de gehandicaptenzorg zou willen werken.

Al snel startte ik met de basisopleiding sociaal pedagogisch werker. Ik leerde veel en vond alles leuk en boeiend. Er ging een wereld voor me open! Ik haalde steeds meer deelcertificaten van mijn opleiding en besloot her en der te solliciteren naar interessante vacatures. Toen was de dag daar, ik werd aangenomen bij de “Intensieve begeleiding” bij een grote instelling bij mij in de buurt. Ik kon mijn geluk niet op!

Zo begon mijn loopbaan in de zorg en ontstond er steeds meer passie voor het werken bij de dagbesteding met mensen of kinderen met een verstandelijke beperking. De “Intensieve begeleiding” werd mijn leerwerkplek en zo behaalde ik twee jaar later mijn SPW4 diploma.

Vaak vragen mensen wat ik doe op een werkdag. Meestal kunnen zij geen voorstelling maken van de bezigheden die op een dagcentrum worden gedaan. De meeste mensen kennen alleen de mensen met een licht verstandelijke beperking. Bijvoorbeeld als ze in een winkel komen waar deze mensen werken. Cliënten met een ernstig meervoudige beperking zie je bijna nooit in het openbaar en mede hierdoor hebben de meeste mensen geen idee wat deze cliënten doen of meemaken op een dagcentrum.

Mijn ervaring is dat een dagcentrum een wereld op zich is. Cliënten met een beperking kunnen zich hier in een veilige omgeving ontwikkelen, werken en activiteiten doen. Er wordt gekeken naar wat cliënten wél kunnen in plaats van te kijken naar hun beperkingen. Door op deze manier te

kijken en creatief te denken kunnen cliënten in allerlei vaardigheden groeien. Soms in grote stappen maar meestal in kleine. Juist dat laatste vind ik zo mooi aan mijn werk.

Bij de meeste dagcentra zijn er een aantal groepen waar per groep ongeveer acht cliënten komen voor hun dagbesteding. De groepen zijn ingedeeld naar interesses van de cliënten en ook naar hun niveau van functioneren. Hier kunnen de activiteiten op aangepast worden. Er zijn vaak “creatieve” groepen die werken met hout, keramiek of zich bezighouden met het maken van kaarsen. Op sommige dagcentra zijn er ook cliënten die om verschillende redenen niet kunnen functioneren in een grote groep. Zij krijgen één op één begeleiding of komen in een kleinere groep met vaak een extra begeleider.

De afgelopen jaren heb ik op verschillende dagbestedingslocaties gewerkt of meegekeken en heb er veel mooie momenten beleefd. Naar aanleiding daarvan besloot ik dit boek te schrijven: “Arjen bij de dagbesteding”. Het is een boek wat ik in mijn eigen woorden heb geschreven en vertelt de ervaringen zoals ik die beleefd heb. Ik hoop dat mensen door het lezen van dit boek een beter beeld krijgen over het werken binnen de dagbesteding en ontdekken dat er ook mensen zijn met een verstandelijke beperking die je nooit tegenkomt in het dagelijks leven, maar waar je juist zoveel van kan leren.

Ik wens je veel leesplezier.

Arjen van Duin
November 2021

1

DE WAS

Binnen de dagbesteding waar ik een paar jaar geleden werkte werden zoveel mogelijk huishoudelijke klussen door de cliënten zelf gedaan. Het hebben van taken en krijgen van verantwoording geeft veel voldoening en helpt in de ontwikkeling naar meer zelfstandigheid in hun leven. Zo ook de taak: “de was ophalen en terug brengen op de groepen”

Over deze taak was goed nagedacht, want we wilden dat de cliënten deze taak zoveel mogelijk zelfstandig zouden gaan uitvoeren. In duo's, want ook samenwerken was voor velen een doel waaraan gewerkt werd.

Op de wasmachine werd een foto van de groepsbegeleider opgehangen zodat iedereen wist dat die gehaald moest worden als er hulp nodig was bij de wasmachine. Op de bolderkar, waar de was in werd gedaan, hadden we in pictogrammen een schema gemaakt welke kleur handdoeken en theedoeken een groep had. Via foto's werd

aangeven wie op welke dag de taak “was rondbrengen” had.

Op deze manier kon bijna elke cliënt die deze taak leuk leek dit doen. Als er cliënten waren die de taak wel wilden doen maar dit nog moeilijk vonden, dan zorgden wij als begeleiders ervoor dat ze deze taak met een cliënt konden doen die het al goed onder de knie had. Zo creëerden we een dubbel effect: de ene cliënt hielp de andere cliënt groeien in zijn ontwikkeling. Een win-win situatie!

Natuurlijk werd ook aan de hygiëne gedacht. Eén cliënt kreeg rubberen handschoenen aan. Diegene haalde de vuile was op en deed deze in het opvouwbare krat welke in de kar lag. De ander, zonder handschoenen, haalde de schone was uit de bolderkar en gaf deze aan de begeleiding op de groep. Als het binnen de mogelijkheden van de cliënt paste, werd de was ook in de kast gedaan.

De eerste jaren werd de was vooral in de kast gepropt en was er geen sprake van dat de cliënten de was ook moesten vouwen. Later, toen het rondbrengen en ophalen van de was goed ging, werd het vouwen wel onderdeel van de taak. Door sommige cliënten werd deze taakuitbreiding niet op prijs gesteld en gaven zij aan te willen stoppen. Eigenlijk net als bij een gewone baan in het “normale leven”. Soms zit je helemaal niet te wachten op extra taken of veranderingen waar je niet om gevraagd hebt en geef je dit aan bij je leidinggevende.

Eén van die cliënten was Irma, een vrouw met een licht verstandelijke beperking. Ze woonde, onder begeleiding, zelfstandig in de wijk. Al jaren bracht ze op haar vaste dag de was rond bij de groepen en haalde, samen met een andere cliënt, de vuile was op.

De was vouwen zag ze eigenlijk niet zitten en dat gaf ze dan ook bij mij aan.

‘Arjen, de was vouwen dat ga ik echt niet doen hoor, ik stop met deze taak.’

Ik vroeg haar naar de reden en daarop zei ze dat ze nog nooit was had gevouwen en dat ook niet van plan was te gaan doen.

‘Vind je het spannend of ben je bang dat je fouten maakt?’ vroeg ik haar. Hierop gaf ze aan dat dat inderdaad het geval was. Het was weer iets nieuws en daar werd ze altijd onzeker van. Ik vroeg haar hoe ik haar kon helpen.

‘Daar ga ik over nadenken, als ik het weet kom ik bij je terug Arjen’, zei ze.

Een paar dagen later kwam Irma bij me. ‘Arjen, ik heb er heel goed over nagedacht. Ik wil de was leren vouwen en Brenda moet het me leren.’ Brenda was een ervaren vrijwilliger en haar keuze voor Brenda leek me zeer geschikt. Ik gaf aan dat mij dat een goed idee leek en dat ik het meteen met haar zou bespreken. Brenda wilde dit vast wel voor Irma doen, dacht ik bij mezelf.

Brenda, onze vijfendertigjarige vrijwilliger, vond het leuk dat Irma om haar had gevraagd als hulp bij het leren vouwen van de was. En zo geschiedde het dat Irma en Brenda enthousiast aan de slag gingen.

‘Kijk Irma, hier op dit plaatje kun je heel goed zien wat je per stap moet doen.’ Irma keek naar de plaatjes, maar begreep nog niet meteen hoe onze praatje-plaatje-daadje-werkwijze in de praktijk uitgevoerd moest worden. Brenda deed het in alle rust nogmaals voor. ‘Kijk Irma, eerst pak je de doek uit de bak. Net als op het plaatje, zie je wel?’

‘Oh ja,’ zei Irma die het een beetje begon te snappen en al snel een eerste poging deed en met een doek in haar handen stond.

Vier weken later was Irma zover dat ze geheel zelfstandig de was kon vouwen en wat was ze hier trots op. Ze had het toch maar mooi gedaan en kon haar taak, die ze al zo lang deed, gewoon behouden

Wie ook de was taak had was Ferry, een niet pratende man van veertig met het Downsyndroom. Samen met Tanja deed hij elke week deze huishoudelijke klus. Zijn werk was om de schone was in de kast te leggen en Tanja was ervoor om de vuile was in het krat te doen. De taken hadden ze goed verdeeld en hier weken ze nooit van af.

Ferry was een stipte man. Nooit zou hij een andere kleur handdoek afgeven dan op het pictogramschema stond.

Op een dag kwam Ferry in stilte de groep binnenlopen en legde welgeteld één, keurig opgevouwen, rode handdoek op de plank. In mijn ooghoek zag ik hem weer weglopen. Ik keek naar de handdoek en dacht: ‘hè, maar één handdoek?’

Ik stopte even met mijn bezigheden en liep achter hem aan. ‘Ferry, je hebt maar één handdoek gebracht, dat is toch veel te weinig?’ Ferry keek op, liep naar me toe en wees naar het schema op de bolderkar. Ik zag wat hij bedoelde en wat in pictogrammen duidelijk was aangegeven: De tulpengroep krijgt rode handdoeken en dus géén andere kleur handdoeken.

‘Ferry, ik heb echt meer handdoeken nodig vandaag, anders heb ik te weinig. Mag ik voor deze ene keer twee gele handdoeken van je?’

Ferry keek op, leek even goed na te denken en zei stellig: ‘Nee’.

2 PICTOGRAMMEN

Zoals in het vorige hoofdstuk beschreven wordt er binnen de dagbesteding gebruikt gemaakt van pictogrammen. Deze worden gebruikt als ondersteunende communicatie. Van bijna alles bestaat een pictogram. Pictogrammen worden vooral gebruikt om het dagprogramma te laten zien.

Veel cliënten hebben het nodig om te weten hoe de dag gaat verlopen en pictogrammen zijn een goed hulpmiddel om dit duidelijk te maken. Duidelijkheid in het dagprogramma geeft rust en dit zorgt ervoor dat de dag goed verloopt.

Elke dag van de week heeft een eigen pictogram en deze dient dus dagelijks opgehangen te worden. Hierna volgen de pictogrammen van de activiteiten van de dag.

Op de groep waar ik een paar jaar geleden werkte gebruikte ik voor de maandag onderstaand dagprogramma.

In geschreven taal zou het dagprogramma er zo uitzien:

Maandag
Drinken
Werken aan tafel
Muziek maken
Brood eten
Spel
Sporten
Thee drinken
Met de bus naar huis

Op een maandag kwam ik binnen op de groep en de meeste cliënten waren er al. 'Goedemorgen allemaal, daar zijn we weer. Wie wil er wat drinken?'

‘Limo, limo,’ zei Esther en voor haar schonk ik, nadat ze de smaak gekozen had, een beker limonade in. Nadat ik ook voor de anderen drinken had ingeschonken begon ik met het voorlezen uit de meegebrachte schriften. Hierin schrijven ouders of woonbegeleiders wat de cliënten gedaan hebben, hoe de avond bij hun is gegaan en hoe de nacht is verlopen. Naar aanleiding hiervan begon ik altijd een gesprek.

‘Bas’, wat heb jij gisteren gedaan?’ Bas keek me lachend aan maakte in gebaren duidelijk dat hij televisie had gekeken en dat hij met zijn vader had gewandeld. ‘Wat heb je gekeken op televisie?’ Bas antwoordde door zijn duimen om beurten omhoog en omlaag te doen en daarna naar zijn horloge te wijzen. ‘Je hebt “Goede tijden, slechte tijden” gekeken. Dat is altijd leuk Bas.’

Nadat iedereen verteld had over hun avond stond ik op om het ochtenddeel van het dagprogramma door te nemen. ‘Even kijken.....wie weet welke dag het vandaag is?’ Leonie, een cliënt met een ernstig verstandelijke beperking, stond op en maakte het gebaar van “maandag”. ‘Heel goed Leonie, het is vandaag maandag.’

‘Vandaag beginnen we met drinken, dan gaan we aan tafel werken, daarna muziek maken en dan gaan we brood eten.’ Terwijl ik de activiteiten opnoemde wees ik naar de opgehangen pictogrammen zodat het voor iedereen duidelijk zou zijn hoe de ochtend zou gaan verlopen.

‘Gaan we ook een spel doen?’ vroeg Erik aan mij. ‘Ja Erik, we doen vandaag ook een spel, dat doen we altijd op maandag. We doen het spel vanmiddag’

Ik ging naast Leonie zitten. Ze sprak niet maar kon door geluiden, gebaren en aanwijzen goed aangeven wat ze wilde. Het viel me op dat ze wat onrustiger was dan normaal. Ze wiebelde op haar stoel en maakte geen aanstalten om te gaan drinken. ‘Leonie, is er iets aan de

hand,' vroeg ik haar. Ze mompelde wat, maar ik begreep deze keer niet wat ze wilde zeggen.

Ik besloot de emotie-pictogrammen erbij te pakken. Dit zijn pictogrammen waar de emoties boos, blij en verdrietig op zijn afgebeeld. Door naar de emotie te wijzen kan een cliënt aangeven hoe hij zich voelt.

'Leonie, kan je aanwijzen hoe je je voelt?' Leonie keek naar de pictogrammen en wees naar de picto van verdrietig.

'Je bent verdrietig Leonie, dat is vervelend, kan je laten zien waar je verdrietig over bent,' vroeg ik haar.

Leonie schoof haar stoel naar achteren en stond op. Ze liep naar mijn bureau en wees naar de plank aan de muur waar de doos met pictogrammen stond. 'Je wilt de doos met picto's, ik zal ze voor je pakken Leonie.' Nadat ik ze gepakt had liep ik naar haar toe en gaf haar waar ze om had gevraagd: de doos met pictogrammen. Leonie keek me aan, lachte en begon te zoeken naar een pictogram.

Ik was benieuwd welke ze ging pakken en wachtte af. Na een paar minuten maakte Leonie een hoog geluid wat op mij overkwam als: 'ik heb gevonden wat ik zocht.'

Ik zag dat Leonie het pictogram van de bus in haar handen had en begreep meteen wat ze bedoelde.

'Oh Leonie,' zei ik 'ik ben vergeten de picto van de bus op te hangen, wat stom van mij.' Leonie lachte en gaf mij de picto van de bus. Ik hing de picto op en vroeg: 'dacht je dat de bus niet kwam vandaag?'. Leonie gaf door 'jaaaah' te zeggen aan dat dit was wat ze dacht.

Dit was de reden dat ze verdrietig was, ze dacht dat ze niet met de bus naar huis ging vandaag. Ik was blij dat ze dit had kunnen aangeven, alleen daarom al zijn picto's zo belangrijk.

3 VEILIGHEID

Hoe handig pictogrammen ook zijn, soms heb ik ze in combinatie met de daarmee behorende structuur ook wel vervloekt. Voor sommige cliënten is het dagprogramma afgebeeld in pictogrammen erg belangrijk. Het geeft hen duidelijkheid en veiligheid en hierdoor kunnen zij de dag op een ontspannen manier doorkomen. Nadeel van zo'n vaststaand dagprogramma is dat het altijd kan gebeuren dat iets toch niet door kan gaan. Bijvoorbeeld als het zwembad onverwachts dicht is of als een afspraak niet door kan gaan.

Ik werkte een tijd bij Rick op de groep, een cliënt met een matige verstandelijke beperking van vijftig jaar. Bij Rick was autisme gediagnostiseerd, wat betekende dat voor hem structuur en de daarbij horende veiligheid erg belangrijk was.

Rick kon niet goed tegen te veel prikkels en zat daarom altijd aan zijn eigen tafel in een hoek van het lokaal. Daar deed hij zijn werkzaamheden en activiteiten.